

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี

มินตรา สาระรักษ์ จิราภรณ์ หลาบคำ สมเจตน์ ทองดำ
จิราพร ทิพย์พิลา และจินตนา ศิริบูรณ์พัฒนา

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี จำนวน 12 แห่ง ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ ครูและผู้บริหาร สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนระหว่างครูแต่ละโรงเรียน และทีมวิจัย รวมทั้งสิ้น 53 คน

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า เด็กนักเรียนมีปัญหาทางด้านโภชนาการ ได้แก่ น้ำหนักเกิน ผอม เตี้ย แคระ ปัญหาด้านทันตสาธารณสุข ได้แก่ ฟันผุ ปัญหา ด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล รวมถึงปัญหาด้านการจัดการขยะในโรงเรียน โดยพบว่า แต่ละโรงเรียนยังไม่มีจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพนักเรียน และการจัดการขยะในโรงเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์กับนักเรียน โรงเรียน และชุมชน

จากการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพบว่า บางโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนหรือบางโรงเรียนที่ไม่ได้จัดทำเป็นแผนการสอน แต่จะเป็นโครงการประกอบการเรียนการสอน โดยการสอดแทรกเนื้อหาทางการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน และการจัดการขยะในโรงเรียนในหลายรูปแบบ ที่สามารถดำเนินการได้จริงภายหลังจากที่ได้มีการทำวิจัย และโรงเรียนคาดว่าจะสามารถนำไปดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องกับเด็กนักเรียน รวมถึงการขยายผลไปยังครอบครัวของเด็กนักเรียน ซึ่งการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดทำโครงการประกอบการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการขยะในโรงเรียน สามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหามภาวะเด็กน้ำหนักเกิน ผอม เตี้ย แคระ 2) การดูแลสุขภาพฟัน 3) หลักสุขบัญญัติแห่งชาติ และ 4) การจัดการปัญหาขยะในโรงเรียน

คำสำคัญ : การสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน การวิจัยแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

สาขาวิชา การสร้างเสริมสุขภาพ

มินตรา สาระรักษ์
หัวหน้าคณะวิจัย
วิทยาลัยแพทยศาสตร์
และการสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อีเมล : msararuk@hotmail.com

The development of health promoting learning plan of school-aged children for teacher in Border Patrol Schools, Border Patrol Police Operation Division 22,nd Ubon Ratchatani province.

Mintra Sararuk, Chiraporn Lapkham, Somjate Tongdam, Jeeraporn Tippila,

Field : Health Promotion

Abstract

The objective of this research was to develop of health promoting learning plan among school-aged children for teacher in Border Patrol Schools, Border Patrol Police Operation Division 22,nd Ubon Ratchatani province. Participants included teacher and administrator of 12 schools. The research was based on processes and activities that involved the enhancement of participation, learning and exchange between the research team and participants, a total of 53 people.

Results of this study found that students had health problems, such as nutritional problem, caries, poor hygiene, and waste management in school was not in principle. All schools didn't have health promoting learning plan that can be applicable for the benefit of students, school and community.

The processes of participatory research enabled all schools to prepare health promoting learning plans or health projects for student, as well as waste management projects that can actually be implemented through the insertion of health promotion issues in these projects. The schools expected that these projects can be carried out continuously with students and their family. The issues of health promoting learning plans were 1) Nutritional solving for these overweight, slim, dwarf and shrub children. 2) Dental Care 3) National Health Commandments 4) Waste management problem in school.

Keywords : Health Promotion for School-aged children, Participatory action research, The development of learning plan, Border Patrol Schools

Mintra Sararuk
Head of research team
College of Medicine
and Public Health
Ubon Ratchathani University
Email: msararuk@hotmail.com

คำนำ

ปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยลดการเจ็บป่วยด้วยโรคทางกายลง เช่น โรคติดต่อต่างๆ และโรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันโรคที่เรื้อรังซึ่งเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ดีของประชาชนกลับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคอ้วน โรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคขาดสารอาหารหรือการมีโภชนาการที่ไม่ได้ตามเกณฑ์ รวมถึงการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมในเด็กวัยเรียนก็อาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพอื่นๆ ตามมา ซึ่งยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่สามารถพบได้ในเด็กวัยเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้เด็กวัยเรียนมีสุขภาพอ่อนแอ เจ็บป่วยได้ง่าย และขาดเรียนบ่อย ขาดความกระตือรือร้นและไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ต่อสุขภาพเป็นผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้ช้า (มินตรา สารรักษ์ และคณะ, 2557) จากแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 มีจุดเน้น คือ การพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนตามช่วงวัย (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) เด็กวัยเรียนนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต การพัฒนาสุขภาพจึงควรเริ่มต้นตั้งแต่โรงเรียน เด็กในวัยเรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการนำกลวิธีต่างๆ เข้าไปแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สามารถแก้ไขได้ตามภูมิปัญญาและศักยภาพที่มีอยู่ก็จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพที่ดีของบุคคลและครอบครัว รวมทั้งเป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังการพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืนต่อไป (สมเสาวนุช จมูศรี, ม.ป.ป.) ดังนั้นภาวะสุขภาพที่ดี ความเป็นอยู่ที่ดีจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพความเป็นอยู่และเป็นตัวกำหนดอนาคตของประเทศชาติ ถ้าเด็กนักเรียนมีสุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์แข็งแรง มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน หรือขาดสุขนิสัยที่ดีย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนจึงเป็นเรื่องสำคัญและถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในกระบวนการจัดการศึกษาและการสร้างสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นปัญหาทางด้านสุขภาพของเด็กนักเรียน โดยจุดเริ่มต้นมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาให้เป็นแกนนำหรือศูนย์กลางของการสร้าง

สุขภาพพร้อมๆ กับการพัฒนาทางการศึกษา ภายใต้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น ที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม เป็นองค์กรพลังขับเคลื่อนพัฒนาประสานประโยชน์ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของชุมชน ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียได้เสนอวิธีที่จะดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนต้องคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ประการที่ 1 ความเกี่ยวข้องกันระหว่างหลักสูตรการศึกษา การสอนและการเรียน ประการที่สอง เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในโรงเรียน และประการสุดท้ายเกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ และบริการสุขภาพในชุมชน (Dawson LM, et, 1997)

ครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กนักเรียน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการนำเอาความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยของตนเอง ซึ่งการเป็นครูนั้นไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้ทางวิชาการเพื่อจะสอนนักเรียนเท่านั้น แต่ครูยังจะต้องเป็นผู้ช่วยนักเรียนให้พัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมด้วย นอกจากนี้ ครูจะต้องเป็นต้นฉบับที่ดีแก่นักเรียนด้วย (เชียน วันทนียตระกูล, 2558) ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีภาระหน้าที่ คือ การสอนให้ความรู้แก่นักเรียน จำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน และได้รับทราบองค์ความรู้ต่างๆ ที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

สภาพก่อนการวิจัย

เนื่องจากครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านครูโดยตรง และครูที่ได้รับมอบหมายให้สอนทางด้านสุขภาพอนามัยเด็กนักเรียนก็ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเป็นบุคลากรครูใหม่ เพียงแต่ได้เข้าร่วมอบรมเนื้อหาที่จะสอนเพียงเล็กน้อย โดยยังไม่สามารถเข้าใจในบริบทของการสอนทางด้านการศึกษาเสริมสุขภาพที่จะทำให้เด็กนักเรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ และสามารถนำไปปฏิบัติได้เองอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน เป็นเหตุให้ขาดความตระหนักในเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านพฤติกรรมสุขภาพค่อนข้างมาก เช่น ด้านทพโภชนาการ ได้แก่ นักเรียนตัวเตี้ยและผอม ด้าน

สุขภาพช่องปาก การแปรงฟันไม่ถูกวิธี ฟันผุ เหงือกอักเสบ และยังขาดการดูแลสุขภาพตนเองในด้านอื่นๆ เช่น การไม่ล้างมือด้วยสบู่ก่อนการรับประทานอาหาร เป็นต้น รวมถึงผลจากการติดตามประเมินโครงการบริการวิชาการที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของทีมวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีจัดการขยะในโรงเรียนที่เหมาะสม เช่น ยังไม่มีการคัดแยกขยะ เป็นต้น (มินตรา สารรักษ์ และคณะ, 2557) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ที่ได้จากการศึกษาของ สมเจตน์ ทองดำ และคณะ (2558) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี จำนวน 9 โรงเรียน พบว่า ข้อที่การประเมินทุกโรงเรียนไม่ผ่านการประเมินด้านการจัดการขยะ คือ ถังขยะมีสภาพชำรุด ไม่สะอาด ไม่มีฝาปิดมิดชิด ไม่มีการแยกขยะตามประเภทของถังขยะ ไม่มีป้ายระบุชัดเจน ไม่มีการแยกขยะอันตรายและเก็บเป็นสัดส่วน ไม่มีบ่อฝังกลบขยะหรือเตาเผาขยะที่เหมาะสม รองลงมา คือ วิธีการกำจัดขยะโดยวิธีการเผา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรอบข้างร้อยละ 80

จากข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะโภชนาการเด็กนักเรียน โดยครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี เมื่อปีการศึกษา 2558 พบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศ.ดร.เนวิน สคริมชอร์ มีนักเรียนเตี้ย 2 คน และผอม 4 คน โรงเรียน ตชด.บ้านปากลา พบนักเรียนเตี้ย 6 คน ผอม 1 คน ศูนย์การเรียนรู้ ตชด.บ้านปากลา พบนักเรียนอ้วน 3 คน และ ศกร.ตชด.ชุมชนป่าหญาคา พบนักเรียนผอม 3 คน อ้วน 1 คน (กก.ตชด.22, 2558) ซึ่งอรพิน ภาคภูมิ และกันยาร์ตน์ สมบัติธีระ (2554) ได้ทำการสำรวจสภาวะสุขภาพเด็กวัยเรียนในเขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12 ใน 8 จังหวัด ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 32 โรงเรียน พบว่า นักเรียนมีภาวะเตี้ยและค่อนข้างเตี้ยร้อยละ 11.3 เป็นเหาและมีไข่เหาสดร้อยละ 10.4 การดูแลสุขภาพช่องปากพบว่า นักเรียนประถมศึกษาแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียนทุกวันร้อยละ 27.1 แปรงฟันก่อนนอนทุกวันร้อยละ 40.1 ดื่มน้ำอัดลม 1-2 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 46 ดื่มน้ำ 3-4 วัน/สัปดาห์ และ 5-7 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 17.1 และ 14.4 ตามลำดับ และกินขนมกรุบกรอบหรือลูกอม 5-7 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 37.3 จากการศึกษาข้างต้นพบว่า เด็กวัยเรียนยังมีปัญหาสุขภาพ ได้แก่ ภาวะโภชนาการ โรคฟันผุ และเหา และมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น บริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดโทษต่อร่างกาย การดูแลสุขภาพช่องปากค่อนข้างน้อย

จากการศึกษาของ บังอร กล้าสุวรรณ และคณะ (2555) พบว่า นักเรียนมีปัญหาท่อม เริ่มอ้วนและอ้วนร้อยละ 14.4 เตี้ยและค่อนข้างเตี้ยร้อยละ 8.4 และพบว่า นักเรียนประถมศึกษาพบโรคเหาร้อยละ 16.5 ปราศจากฟันแท้ร้อยละ 58.6 ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นโรคเหาร้อยละ 2.3 ปราศจากฟันแท้ร้อยละ 42.4 พฤติกรรมสุขภาพ เด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมโดยพบว่า เกินครึ่งรับประทานขนมกรุบกรอบ ขนมหวาน ลูกอม ทอฟฟี่ และดื่มเครื่องดื่มที่มีรสหวาน เช่น น้ำอัดลม น้ำหวาน 4 วัน/สัปดาห์ขึ้นไป ดื่มน้ำตาลในอาหารปรุงสุกมากถึงร้อยละ 90.2 และจากการศึกษาของ สมจิต แดนสีแก้ว และคณะ (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาาระบบส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ไทย-ลาว พบว่า เด็กนักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และมีภาวะขาดสารอาหาร ร้อยละ 5.39 มีสุขวิทยาไม่ดี ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มีปัญหาสุขวิทยา ร้อยละ 10.2 และเด็กนักเรียนหญิงมีเหาและมีฟัน ร้อยละ 7.9 มีฟันผุ มีคราบหินปูนเกาะ ร้อยละ 49.9

จากการที่ทีมวิจัยได้จัดทำโครงการบริการวิชาการด้านการส่งเสริมภาวะโภชนาการและสุขอนามัยของเด็กวัยเรียนในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี เมื่อปีงบประมาณ 2556-2557 และได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการต่อเนื่องในพื้นที่ และจากการประชุมร่วมกับผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ทำให้ทราบว่า ครูที่รับผิดชอบทางด้านอนามัยโรงเรียนและโภชนาการได้มีการสอนเนื้อหาทางการดูแลสุขภาพในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาตามคู่มือครูที่ได้รับมาจากทางโรงเรียนและนำเนื้อหาการสอนตามแผนการสอนที่จัดทำในภาพรวมของระดับชั้น สอนเสร็จแล้วก็ได้ติดตามประเมินผลสุขภาพเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และเนื้อหาที่สอนยังไม่ได้สะท้อนถึงปัญหาด้านสุขภาพและเน้นการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนโดยตรงที่จะทำให้มีการปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในระหว่างการติดตามผลการดำเนินโครงการบริการวิชาการด้านการส่งเสริมภาวะโภชนาการและสุขอนามัยของเด็กวัยเรียนในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ปี 2557 วันที่ 3-5 กันยายน 2557 ทางทีมวิจัยจึงได้สอบถามครูผู้สอนว่า หากจะให้การดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนมีความต่อเนื่องและยั่งยืนนั้น ครูในโรงเรียนคิดว่าสามารถเป็นไปได้หรือไม่ และหากเป็นไปได้ ครูจะต้องการความช่วยเหลือจากทีมวิจัยอย่างไร ซึ่งทางครูในโรงเรียนได้ให้ข้อมูลกับทางผู้วิจัยว่า ต้องการให้คุณครูผู้สอนได้มีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานแผนการสอนทางด้านส่งเสริมสุขภาพ

เด็กนักเรียน เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน จากข้อเสนอแนะและความต้องการที่ได้รับจากทางครูในโรงเรียน คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน เพื่อเป็นการฟื้นฟูความรู้ และให้ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนแก่คุณครูในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีการกระตุ้นนักเรียนได้ปฏิบัติตามด้านการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่นักเรียนในถิ่นทุรกันดาร และป้องกันปัญหาสุขภาพรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงมีแนวคิดการทำวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน จึงได้ทำวิจัยโดยให้ครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี

คำนิยามศัพท์

การสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน หมายถึง การปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้สุขภาพแข็งแรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา

แนวคิดที่นำมาใช้

การทำวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดที่นำมาใช้ ดังนี้

- (1) แนวคิดการให้ความรู้ทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพดี
- (2) แนวคิดหลักการจัดทำแผนการสอนทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และนำไปประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ทางสุขภาพ เป็นกระบวนการที่ผู้ให้ความรู้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของเด็กนักเรียน ช่วยให้การดำเนินการให้ความรู้ทางสุขภาพมีความน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจทำให้เข้าใจธรรมชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ส่งเสริมให้ผู้รับความรู้ได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และส่งเสริมความร่วมมือในการ

เรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาปรับปรุงในการให้ความรู้ทางสุขภาพเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของเด็กนักเรียนที่ดีต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี โดยการมีส่วนร่วมของคุณครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี

ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตรวจสอบร่วมกัน เพื่อหารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมกราคม 2558 ถึงเดือนกันยายน 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : ได้แก่ ครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี จำนวน 12 แห่ง คือ โรงเรียน 9 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ 3 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และยโสธร จำนวนทั้งสิ้น 84 คน

กลุ่มตัวอย่าง : ได้แก่ ครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี จำนวน 12 แห่ง คือ โรงเรียน 9 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ 3 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และยโสธร โดยเลือกแบบเจาะจงจากครูที่รับผิดชอบสอนทางด้านอนามัย โภชนาการ หรือพลศึกษา แห่งละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน ดังนี้

- 1) โรงเรียน ตชด.บ้านปากปลา จำนวน 4 คน
- 2) โรงเรียน ตชด.บ้านคำสะอาด จำนวน 4 คน
- 3) โรงเรียน ตชด.บ้านท่าแสนคุณ จำนวน 4 คน
- 4) โรงเรียน ตชด.บ้านตาเอี่ยม จำนวน 4 คน
- 5) โรงเรียน ตชด.บ้านห้วยฆ้อง จำนวน 4 คน
- 6) โรงเรียน ตชด.บ้านศรีสวัสดิ์ จำนวน 4 คน
- 7) โรงเรียน ตชด. ศ.ตร.เนวิน สดริมชอร์ จำนวน 4 คน
- 8) โรงเรียน ตชด. บ้านหนองใหญ่ จำนวน 4 คน
- 9) โรงเรียน ตชด. บ้านแก่งศรีโคตร จำนวน 4 คน

- 10) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด. ชุมชนป่าห้วยคา จำนวน 4 คน
- 11) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด. ภูตานกอย จำนวน 4 คน
- 12) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด. หนองบัวพัฒนา จำนวน 4 คน

พื้นที่ที่ศึกษา : คือ โรงเรียนสังกัดโรงเรียนตำรวจ

ตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี จำนวน 12 แห่ง (9 โรงเรียน และ 3 ศูนย์การเรียนรู้)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) **ข้อมูลทุติยภูมิ** การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร เช่น หนังสือวิชาการ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะในโรงเรียน เป็นต้น

2) **ข้อมูลปฐมภูมิ** เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field study) และการฝึกปฏิบัติด้านการทำแผนจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

(1) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับผู้ประสานงานด้านการศึกษาจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี นักวิชาการที่เกี่ยวข้องจากศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และทีมวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลปัญหาทางด้านสุขภาพและการจัดการขยะในโรงเรียน และวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในเดือนธันวาคม 2557

(2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบด้านอนามัยและสุขภาพของโรงเรียน รวมถึงด้านการจัดการขยะในโรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูลด้านปัญหาสุขภาพของนักเรียนในเดือนธันวาคม 2557 (ทำกิจกรรมในวันเดียวกับข้อ 1)

(3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (ในวันที่ 22-23 สิงหาคม 2558)

(4) การจัดประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อหารูปแบบในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน นอกเหนือจากที่ทางโรงเรียนทั้ง 12 แห่งได้มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางด้านสุขภาพตามแบบเดิมที่เคยสอน คือ สอนตามคู่มือครูที่ได้รับมอบหมายให้มาสอน โดยที่ผู้สอนยังมีองค์ความรู้ทางด้านสุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพที่ถูกต้องน้อยมาก และครูผู้สอนในบางโรงเรียนเป็นครูใหม่ที่ต้องมารับผิดชอบสอนทางด้านสุขภาพเด็กนักเรียน เช่น ครูผู้สอนยังไม่ทราบความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพและความหมายของสุขภาพที่ถูกต้อง รวมทั้งยังทำแผนการสอนที่ถูกต้องไม่เป็น เป็นต้น และทาง

โรงเรียนไม่ได้เน้นให้เด็กนักเรียนได้มีการปฏิบัติตนด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่ต่อเนื่อง เช่น การออกกำลังกาย การล้างมือที่ถูกต้อง ต้องมีสบู่ฟอกมือด้วยทุกครั้งและต้องล้างมือตามขั้นตอน การแปรงฟันที่ถูกต้องทั้งที่บ้านและโรงเรียน ส่วนการกำจัดเศษส่วนใหญจะทำเฉพาะช่วงที่เด็กเปิดเทอม เนื่องจากช่วงปิดเทอมเด็กไม่ได้มาโรงเรียนและผู้ปกครองก็ไม่ได้ใส่ใจในการดูแลสุขภาพเด็กอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ คำถามในการสนทนากลุ่มย่อย แบบประเมินความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลโดยแบ่งตามประเภทของข้อมูล การนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ และเรียบเรียงตามประเด็นที่กำหนดไว้ ดังนี้

ข้อมูลด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนของแต่ละโรงเรียน โดยใช้การทำกิจกรรมกลุ่ม และอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปสาระสำคัญ จำแนกและเรียบเรียงเนื้อหาเป็นหมวดหมู่และสรุปรวมเป็นรายการให้เหมาะสม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นตอนการเตรียมการวิจัย** ประกอบด้วยกิจกรรม ได้แก่
 1. การพัฒนาโจทย์วิจัย โดยร่วมประชุมกับผู้ประสานงานด้านการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูทั้ง 12 แห่ง เพื่อค้นหาปัญหาด้านสุขภาพและการจัดการขยะในโรงเรียน
 2. การชี้แจงทำความเข้าใจโครงการและการค้นหาทีมวิจัยร่วม โดยใช้วิธีการเชิญผู้ประสานงานด้านการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูทั้ง 12 แห่ง เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยโดยการสมัครใจ ได้ครูที่รับผิดชอบทางด้านสุขภาพ อนามัยและโภชนาการรวมแห่งละ 4 คน รวมทั้งมีการแบ่งหน้าที่ให้ร่วมรับผิดชอบในการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพของแต่ละชั้นปี ซึ่งในการดำเนินการนี้ทำให้ได้ผู้ร่วมวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 53 คน
2. **ขั้นปฏิบัติการ** ประกอบด้วยการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แนวทางการแก้ไขปัญหาในเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ และการจัดการขยะในโรงเรียน (วันที่ 22 สิงหาคม 2558)

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน

ภาพแสดงการจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้

2.2 จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนและความปลอดภัยของอาหารโรงเรียนปลอดภัยและธรรมาภิบาล (วันที่ 22 สิงหาคม 2558)

2.3 การจัดอบรมให้ความรู้และฐานเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รวมถึงแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยจัดขึ้นในวันที่ 23 สิงหาคม 2558 เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีการสอนวิชาสุขศึกษาตามแผนการสอนและคู่มือที่ได้รับจากทางโรงเรียน โดยไม่ได้จัดทำแผนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่นำมาใช้สอนเด็กในรายวิชาต่างๆ ทางด้านสุขอนามัย ดังนั้นเพื่อให้แต่ละโรงเรียนมีความรู้ในการจัดทำแผนการสอน/โครงการสร้างเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมได้

2.4 ครูผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการจัดทำแผนการสอน/โครงการสร้างเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม หลังจากที่ได้รับทราบการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้ว ครูผู้รับผิดชอบจะต้องมีการจัดทำแผนการสอน/โครงการอย่างน้อย 1 แผนการสอน/โครงการ โดยแผนการสอนหรือโครงการที่จัดทำนั้น ให้พิจารณาจากสภาพปัญหาสุขภาพของเด็กนักเรียน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและต้องการที่จะดำเนินการในการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ทั้งนี้ ให้พิจารณาถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน (วันที่ 24 สิงหาคม 2558 เป็นต้นไป)

ภาพแสดงการรวมพลังกลุ่มระดมสมอง เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนในการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน

2.5 คณะวิจัยติดตามประเมินผล การดำเนินงานการจัด
ทำแผนการสอน/โครงการของโรงเรียนในพื้นที่จริง (วันที่ 7, 8,
9, 10, 11 และ 14 กันยายน 2558) เพื่อติดตามการดำเนินงาน
ของโรงเรียน หากโรงเรียนพบปัญหา ทีมวิจัยก็จะให้คำแนะนำ
ต่อไป

ภาพแสดงการติดตามประเมินผลการ
ดำเนินงาน การจัดทำแผนการสอน/โครงการของ
โรงเรียนในพื้นที่จริง

3. ชั้นสรุปผลและประเมินผลการวิจัย

นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และเรียงเรียงตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการตรวจสอบและการรับฟังเสียงสะท้อนจากคณะครู เปิดโอกาสให้วิจารณ์และแก้ไข หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา การสังเคราะห์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

หลังจากได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดทำแผนการสอน ด้านการสร้างเสริมสุขภาพพระหว่างครูทั้ง 12 โรงเรียนและทีมวิจัย โดยใช้แนวคิด คือ การให้ความรู้ทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพดี การเรียนรู้แนวคิด หลักการจัดทำแผนการสอนทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพและนำไปประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ทางสุขภาพ จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูที่มีความรู้ความสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของเด็กนักเรียน ช่วยให้การดำเนินการให้ความรู้ทางสุขภาพมีความน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจ ทำให้เข้าใจธรรมชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ส่งเสริมให้ผู้รับความรู้ได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาปรับปรุงในการให้ความรู้ทางสุขภาพเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของเด็กนักเรียนที่ดีต่อไป และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนแล้ว ตัวแทนแต่ละโรงเรียนทั้ง 12

แห่ง ที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในครั้งนี้ ได้มีการแบ่งกลุ่มระดมสมอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและจัดทำแผนการสอน/โครงการเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ดังนี้

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าแสนคุณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคำสะอาด โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศาสตราจารย์ ดร. เนวิน สคริมขอร์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยซ้อง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองใหญ่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านศรีสวัสดิ์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาเอ้ม โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากลา ศูนย์การเรียน ตชด. บ้านภูตานกอย ศูนย์การเรียน ตชด. ชุมชนป่าหญาคา ศูนย์การเรียน ตชด. บ้านหนองบัวพัฒนา ซึ่งทั้ง 9 โรงเรียน และ 3 ศูนย์การเรียนนี้ได้จัดทำแผนการสอน/โครงการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ตามที่ได้นำเสนอในช่วงที่เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 23 สิงหาคม 2558 ณ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยแต่ละโรงเรียนได้คัดเลือกประเด็นปัญหาที่แต่ละโรงเรียนกำลังประสบอยู่ และเป็นปัญหาที่ทางโรงเรียนต้องการแก้ไขมากที่สุด โดยให้พิจารณาถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา จากนั้นให้โรงเรียนได้ฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน/โครงการ โดยทีมผู้วิจัยจะเป็นพี่เลี้ยงให้ในขณะฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด และนำเสนอผลการฝึกปฏิบัติจัดทำแผนการสอน/โครงการต่อทีมวิจัยต่อไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเรื่องการฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพของแต่ละโรงเรียนในรายวิชาต่างๆ (n=12)

ชื่อโรงเรียน	เรื่องที่โรงเรียนจัดทำแผนการสอน	สอนในรายวิชา	ระยะเวลาการทำกิจกรรม/สอน
1. โรงเรียน ตชด.บ้านปากลา	ฟันของเรา	สุขศึกษาพลศึกษา	พ.ย. 2558 - ก.พ. 2559
2. โรงเรียน ตชด.บ้านคำสะอาด	ฟ. ฟันสะอาดจัง	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 2/2558
3. โรงเรียน ตชด.บ้านท่าแสนคุณ	การคัดแยกขยะ	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 1/2558
4. โรงเรียน ตชด.บ้านตาเอ้ม	ภาชนะน้ำหนักเกิน	สุขศึกษาพลศึกษา	14 กันยายน 2558
5. โรงเรียน ตชด.บ้านห้วยซ้อง	สุขภาพของเราและการเลือกรับประทานอาหาร (ป.1)	สุขศึกษาพลศึกษา	1-4 กันยายน 2558
6. โรงเรียน ตชด.บ้านศรีสวัสดิ์	โครงการการแก้ไขปัญหานักเรียนผอม เตี้ย อ้วน	-	ก.ย. 2558 - มี.ค. 2558
7. โรงเรียน ตชด. ศ.ดร.เนวิน สคริมขอร์	การจัดการขยะอย่างถูกวิธี	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 1/2558
8. โรงเรียน ตชด. บ้านหนองใหญ่	สุขภาพช่องปากของเรา	สุขศึกษาพลศึกษา	1-2 กันยายน 2558
9. โรงเรียน ตชด. บ้านแก่งศรีโคตร	โครงการธนาคารขยะ	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 1/2558
10. ศูนย์การเรียน ตชด. ชุมชนป่าหญาคา	หลักสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 1/2558
11. ศูนย์การเรียน ตชด. ภูตานกอย	ลดโลกร้อน ตอน หนูน้อยแยกขยะ	สุขศึกษาพลศึกษา	15 กันยายน 2558
12. ศูนย์การเรียน ตชด. หนองบัวพัฒนา	หลักสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ	สุขศึกษา	ภาคการศึกษา 2/2558

หลังจากนั้น ทางโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนการสอนที่ได้จากการฝึกปฏิบัตินำไปดำเนินการจัดทำแผนการสอนที่สมบูรณ์อีกครั้งที่โรงเรียนของตนเอง ส่วนปัญหาสุขภาพด้านอื่นๆ เช่น เหาทางโรงเรียนจะได้นำไปดำเนินการต่อไปในภายหลังตามปัญหาที่พบและในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปเรื่องที่จะจัดทำเป็นแผนการสอนที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนตามปัญหาหลัก 1 ปัญหาที่แต่ละโรงเรียนจะได้นำไปดำเนินการต่อที่โรงเรียน

สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลังการทำวิจัย มีดังนี้

ในวันที่ 7, 8, 9, 10, 11 และ 14 กันยายน 2558 ทีมวิจัย พร้อมด้วยผู้ประสานงานโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ได้ติดตามตรวจเยี่ยมและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ทั้ง 9 โรงเรียน และ 3 ศูนย์การเรียนรู้ โดยพบว่า โรงเรียนทั้ง 12 แห่ง ได้จัดทำแผนการสอนโครงการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ตามที่ได้นำเสนอในช่วงที่เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 23 สิงหาคม 2558 ณ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และในช่วงที่คณะวิจัยได้ออกติดตามประเมินผลโครงการในพื้นที่พบว่า แต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอนโครงการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ดังนี้

1) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าแสนคุณ ยังไม่ได้จัดทำแผนการสอนในภาคการศึกษา 1-2558 แต่ได้จัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ซึ่งในช่วงภาคการศึกษาที่ 1-2558 ทางโรงเรียนวางแผนในการจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น ถังขยะ พื้นที่คัดแยกขยะให้เรียบร้อย และดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการให้นักเรียนได้รับทราบ ในส่วนการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบทางโรงเรียนได้วางแผนการเริ่มต้นโครงการไว้ในภาคการศึกษาที่ 2-2558 และจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจะนำความรู้เรื่องการคัดแยกขยะบูรณาการลงในแผนการสอนในรายวิชาสุขศึกษาให้นักเรียนทุกชั้นเรียน ซึ่งทีมวิจัยได้เสนอแนะเรื่องวิธีการดำเนินการของธนาคารขยะและการประเมินผลโครงการ โดยดูทั้งจากจำนวนผู้เข้าร่วม ปริมาณขยะ และความสำเร็จจากการที่นักเรียนสามารถแยกขยะได้อย่างถูกต้อง

2) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคำสะอาด ได้จัดทำแผนการสอนเรื่อง ฟ. พันสะอาดจัง โดยเริ่มกิจกรรมการสอนในเดือนกันยายน 2558 ในเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล โดยมีการสอนเรื่องการแปรงฟันและได้มีการเชิญผู้ปกครองของเด็กนักเรียนมาเข้าชั้นเรียนด้วย เพื่อรับทราบความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการแปรงฟันที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ปกครองได้ติดตามการแปรงฟันของเด็กที่บ้านด้วย และทางโรงเรียนวางแผนนำไปบูรณาการ

ในแผนการเรียนรายวิชาสุขศึกษาของชั้นประถมศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2-2558 และดำเนินการต่อเนื่องในทุกปีการศึกษาจากการที่ทีมวิจัยได้ไปติดตามผลการดำเนินงานที่โรงเรียนพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก โดยครูที่รับผิดชอบได้นำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ ทางโรงเรียนได้นำเสนอการดำเนินการทั้งในรูปแบบของรูปเล่มรายงาน และการปฏิบัติหน้างานในส่วนของทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศาสตราจารย์ ดร.

เนวิน สคริมชอว์ ได้จัดทำแผนการสอนเรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธี ซึ่งจะบูรณาการในรายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลัก โดยในช่วงภาคการศึกษาที่ 1-2558 ทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำถังขยะแยกประเภท เป็น 3 ประเภท คือ ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และวางแผนในการให้ความรู้แก่นักเรียนในภาคการศึกษาที่ 2-2558 ซึ่งทางทีมวิจัยได้ให้คำแนะนำในเรื่องประเด็นการให้ความรู้แก่นักเรียน และการต่อยอดในแผนการสอนในการจัดทำโครงการธนาคารขยะภายในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในโครงการ

4) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง ได้จัด

ทำแผนการสอนในวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้น ป.1-ป.6 โดยมีเนื้อหาที่แตกต่างกันในแต่ละชั้น ดังนี้ ป.1 เรื่องสุขภาพของเราและการเลือกรับประทานอาหาร ป.2 เรื่องธรรมชาติของมนุษย์และหลักการดูแลสุขภาพร่างกาย ป.3 เรื่องการออกกำลังกายและอบอุ่นร่างกาย ป.4 เรื่องการเจริญเติบโตและการพัฒนาด้านร่างกาย ป.5 การปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ และ ป.6 การเคลื่อนไหวร่างกายและการออกกำลังกาย ซึ่งทุกแผนการสอนที่กล่าวมา ทางโรงเรียนได้มีการดำเนินการสอนเรียบร้อยแล้วในช่วงวันที่ 1-4 กันยายน 2558

5) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร ได้

จัดทำโครงการธนาคารขยะ ซึ่งมีครูพยาบาลและนักเรียนแกนนำที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยในภาคการศึกษาที่ 1-2558 ทางโรงเรียนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการให้นักเรียนในโรงเรียนได้รับทราบ รวมถึงการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ และการนำไปใช้ประโยชน์แก่นักเรียนทุกชั้นเรียน โดยทางโรงเรียนวางแผนเริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบในภาคการศึกษาที่ 2-2558 รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน นอกเหนือจากนั้น ทางโรงเรียนยังมีการให้ความรู้ในเรื่องสุขอนามัยให้นักเรียนในช่วงโมงการเรียนรายวิชาสุขศึกษาเป็นประจำ ซึ่งทางทีมวิจัยได้เสนอแนะในการดำเนินโครงการธนาคารขยะ และการประเมินผลโครงการเพิ่มเติม

6) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านศรีสวัสดิ์ ยังไม่ได้มีการจัดทำแผนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนโดยตรง แต่ได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหสุขภาพเด็กที่มีปัญหาทางด้านโภชนาการ เรื่องการแก้ไขปัญหานักเรียนผอม เตี้ย อ้วน ซึ่งเป็นการดำเนินโครงการตลอดปีการศึกษา (ก.ย. 2558 - มี.ค. 2559) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งทีมวิจัยได้ชื่นชมถึงการดำเนินโครงการดังกล่าวแบบครบวงจร และได้แนะนำให้จัดทำแผนการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อเป็นการให้ความรู้ในด้านโภชนาการและการออกกำลังกายแก่เด็กนักเรียนทุกชั้น ซึ่งสามารถสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในบทเรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มสาระด้านสุขศึกษาและพลานามัย เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา และสามารถประเมินผลโดยตรงกับนักเรียน

7) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองใหญ่ ได้จัดทำแผนการสอนเรื่องสุขภาพช่องปากของเรา ในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ใช้สอนนักเรียนชั้น ป.1-ป.3 และ ป.4-ป.6 ทางโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนการสอนไว้อย่างชัดเจน และได้มีการดำเนินการสอนไปงานที่ 1 แล้วในวันที่ 1-2 กันยายน 2558 ซึ่งในการดำเนินการสอน ครูประจำชั้นได้มีการแต่งตั้งแกนนำตรวจสุขภาพฟัน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้น ป.6 ทำหน้าที่ในการสอนน้อง รวมทั้งตรวจความสะอาดฟันให้น้องด้วย เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทางผู้ตรวจประเมินได้เสนอแนะเกี่ยวกับทำแบบประเมินผลของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนเพิ่มขึ้นด้วย รวมทั้งได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความรู้สุขภาพช่องปากแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนที่บ้านด้วย

8) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาเอี่ยม ได้จัดทำแผนการสอนเรื่องภาวะน้ำหนักรักษา ในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ใช้สอนนักเรียนชั้น ป.1 - ป.6 ซึ่งดำเนินการสอนในวันที่ 14 กันยายน 2558 เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักรักษา 12 คน จึงมีการจัดทำแผนการสอนเรื่องภาวะน้ำหนักรักษาให้นักเรียนทุกระดับชั้น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากภาวะน้ำหนักรักษา แนวทางการป้องกันและแก้ไข รวมทั้งได้มีการจัดให้มีการออกกำลังกายสัปดาห์ละ 3 วัน ซึ่งทางทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประสานงานกับผู้ปกครองที่มีภาวะน้ำหนักรักษา เพื่อขอความร่วมมือในการดูแลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและการออกกำลังกายของนักเรียนที่บ้านด้วย

9) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากกลา ได้จัดทำแผนการสอนเรื่องฟันของเรา ในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ใช้สอนนักเรียนชั้น ป.1-ป.6 เป็นแผนการสอนที่ยังไม่เคยจัดทำเป็นเนื้อหาที่ใช้สำหรับการสอนนักเรียนโดยตรง ซึ่งคุณครูที่รับผิดชอบได้วางแผนที่จะใช้สอนนักเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 และได้

มีการขยายผลให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่องที่บ้านด้วย

10) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด.บ้านหนองบัว ได้วางแผนในการจัดทำแผนการสอนเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ โดยบูรณาการลงในรายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเริ่มดำเนินการในภาคการศึกษาที่ 2-2558 ทั้งนี้ ทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการสอนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการประเมินผลของกิจกรรมที่จัดขึ้น

11) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด. ชุมชนป่าห้วยคา ได้วางแผนในการจัดทำแผนการสอนในเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ โดยบูรณาการในรายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนในแต่ละชั้น ทั้งนี้ ทางครูผู้รับผิดชอบยังไม่ได้จัดทำเป็นเอกสารที่ชัดเจน ทีมวิจัยจึงได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการสอน รวมถึงการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการให้นักเรียนมีสุขอนามัยที่ดี

12) ศูนย์การเรียนรู้ ดชด. ภูตานกอย ได้จัดทำแผนการสอนเรื่องลดโลกร้อน ตอนหนูน้อยแยกขยะ ในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ใช้สอนนักเรียนชั้นอนุบาล - ป.3 ใช้สอนในวันที่ 15 กันยายน 2558 ซึ่งในแผนการสอนจะให้เด็กรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ และสามารถนำขยะไปทิ้งให้ถูกกับประเภทของถังได้ ซึ่งทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการให้ความรู้และการจัดกิจกรรมนั้น ควรมีการแยกชั้นแต่ละชั้นไม่ควรสอนรวมกัน เนื่องจากการรับรู้ของแต่ละวัยไม่เท่ากัน และได้มีการเสนอกิจกรรมที่จะใช้ในการสอนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะว่า ควรเน้นการใช้รูปภาพในการสอนให้มากขึ้น

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยแต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการและได้ผล ดังนี้

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง (เป็นข้อมูลที่ทางโรงเรียนได้นำเสนอช่วงที่ติดตามในพื้นที่ และโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับนักเรียน สัปดาห์ละ 3 วัน โดยมีแกนนำนักเรียนมานำเสนอผลงานด้วยตนเอง)

- สามารถนำความรู้มาปรับใช้ในโรงเรียนได้มาก ทำให้นักเรียนมีสุขนิสัย มีสุขภาพดี และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าแสนคุณ (โรงเรียนมีการแยกขยะ และมีธนาคารขยะเกิดขึ้นจริง)

- นำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้นักเรียน โดยผ่านการจัดโครงการธนาคารขยะ ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ประเภทขยะ และการจัดการขยะที่ถูกต้อง ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร

- ได้นำความรู้ไปใช้ในการบูรณาการสอดแทรกการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนในการเรียนการสอนแต่ละวิชา และจัดทำโครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน/ชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน เช่น การจัดโครงการคัดแยกขยะ โดยให้นักเรียนแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา แจ้งผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธน์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบและให้ความร่วมมือ

4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคำสะอาด

- พัฒนาด้านสุขภาพให้เด็กในระดับพื้นฐานจนถึงระดับประถมศึกษาและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป เพราะสุขภาพในตัวเองเป็นสิ่งสำคัญบนพื้นฐานจิตใจที่ตีบนสุขภาพที่แข็งแรง

- นำไปพัฒนาบูรณาการเข้ากับนักเรียนในโรงเรียน เช่น การสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติในบ้านและชุมชนได้

5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศาสตราจารย์ ดร. เหนวิน สคริมชอว์

- ให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นระบบ สามารถนำไปช่วยขยายผลให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มีความรู้ เสริมจิตสำนึกและเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาสุขภาพตนเองยิ่งขึ้น

- ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน มีระเบียบและถูกสุขลักษณะมากขึ้น ช่วยในการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สามารถปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สร้างเสริมอนามัยที่ดีเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน

6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองใหญ่

- นำความรู้ที่ได้อบรมมาประยุกต์ใช้ในรายวิชาสุขศึกษา ทำโครงการแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีปัญหาภาวะโภชนาการ ทำให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ถูกสุขลักษณะ มีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้น

7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านศรีสวัสดิ์

- สามารถสอนเด็กนักเรียนเรื่องการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การแยกขยะที่ถูกวิธี รวมถึงแนะนำเด็กที่มีปัญหาสุขภาพอ่อน เตี้ย และผอมได้

- ได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการประชุมครู/ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา วางแผนจัดทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียน

8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากลา

- ได้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง และสอนเสริมในรายวิชาสุขศึกษา และเน้นย้ำในหน้าแถวของนักเรียนตอนเช้า ก่อนเข้าห้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง และนำความรู้ที่ได้ไปแนะนำลูกๆ ที่บ้านของตนเอง และผู้ปกครองของนักเรียนบางส่วนที่บ้านใกล้กันในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

- ได้ให้ความรู้และคำแนะนำการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แก่เด็กนักเรียน และเด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง และถูกสุขลักษณะทั้งที่บ้านและโรงเรียน

9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาเอี่ยม

- นำไปดำเนินการโดยเน้นการเข้ากลุ่มสาระสุขศึกษา และพลศึกษาเพื่อสุขภาพนักเรียน

- จัดตั้งกลุ่มจักรยานเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียน ตั้งกลุ่มกีฬาฟุตบอล และวอลเลย์บอล

- ตรวจความสะอาดของร่างกายหลังเข้าแถวและเคารพธงชาติทุกวัน

- จัดเวรทำความสะอาดเขตที่รับผิดชอบทุกวันและหลังเลิกเรียน

10. ศูนย์การเรียนรู้ ดชต. บ้านหนองบัวพัฒนา

- นำแบบแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อจัดการสอนในโรงเรียนและชุมชน ได้รับความรู้และประโยชน์อย่างสูงสุดในการทำโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

- สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ หลักการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสอดแทรกกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงให้นักเรียนมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขทุกด้าน ในชุมชนสามารถให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมสุขภาพขยายผลสู่ครอบครัว

11. ศูนย์การเรียนรู้ ดชต. ชุมชนป่าหญ้าคา

- ได้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการดูแลความสะอาดของร่างกาย และความสะอาดบริเวณโรงเรียน

- ได้นำมาพัฒนาด้านสุขศึกษาต่างๆ ในโรงเรียน เช่น การแบ่งกลุ่มในการรับผิดชอบกันเองภายในกลุ่มทั้งเรื่องการแต่งกาย การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การตัดเล็บมือ การแปรงฟันหลังรับประทานอาหารอย่างถูกวิธี การทิ้งของให้ถูกที่เพื่อป้องกันการกระจายของเชื้อโรค เป็นต้น ทำให้เด็กมีการใส่ใจในสุขภาพอนามัยเพิ่มขึ้น

12. ศูนย์การเรียนรู้ ดชต. กุดานกอย

- นำสิ่งที่ได้จากการไปร่วมกิจกรรมและนำมาใช้ในโรงเรียนและชุมชน ได้สื่อเรื่องการคัดแยกขยะภายในโรงเรียนและการกำจัดขยะที่ถูกวิธี เพื่อส่งเสริมอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนด้านความคุ้มค่าของงบประมาณกับผลงานหรือผู้ร่วมโครงการวิจัย

จากการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ มีความคุ้มค่าทั้งทางด้านงบประมาณกับผลงานและผู้ร่วมโครงการวิจัยหลายกลุ่ม ดังนี้

1) เป็นการเปิดโอกาสให้คุณครูด้านอนามัย โภชนาการ และผู้บริหารของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในถิ่นทุรกันดาร 9 แห่ง และ 3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน และการ

ส่งเสริมอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นครั้งแรก รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปทำแผนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพเด็กนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งสามารถทำได้ทุกคนและทำอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้ และได้มีการขยายผลการดำเนินงานสู่ผู้ปกครองและชุมชน

2) กลุ่มคุณครูที่รับผิดชอบด้านอนามัยและการดูแลสุขภาพเด็กนักเรียนในพื้นที่ ได้มีโอกาสมารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในส่วนของแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนและการจัดการขยะที่ถูกต้องในโรงเรียน ได้มีโอกาสร่วมกันระดมสมองและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนกับโรงเรียนต่างๆ ที่สามารถนำกลับไปดำเนินการได้จริงในพื้นที่

3) ได้เครือข่ายจากหน่วยงานภายนอก คือ กลุ่มงานอนามัยวัยเรียนและวัยรุ่น ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี รวมทั้งผู้ประสานงานจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ที่ได้เข้ามาร่วมระดมสมองและปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเด็กและได้ร่วมกันออกเยี่ยมพื้นที่และติดตามประเมินผลการจัดทำโครงการในพื้นที่

ด้านความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้

1) จากการประชุมกลุ่มสร้างพลังสะท้อนปัญหาด้านสุขภาพและการจัดการขยะในโรงเรียน ซึ่งจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนของแต่ละโรงเรียน และได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการในพื้นที่พบว่า ครูและผู้บริหารของโรงเรียนได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับมาดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งจากการดำเนินโครงการแบบมีส่วนร่วมของแกนนำนักเรียน นักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหาร ตลอดจนแกนนำผู้ปกครองในชุมชน เช่น แผนการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ โดยเฉพาะเรื่องการแปรงฟันและการล้างมืออย่างถูกวิธี รวมถึงการคัดแยกขยะในโรงเรียน ซึ่งสามารถขยายผลไปยังครอบครัวของนักเรียน โดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่องที่บ้าน

2) ส่วนความรู้ที่ได้รับของคณะผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กระบวนการทำงานร่วมกันของเครือข่าย ได้แก่ คณะทำงานจากวิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี และผู้ประสานงานจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี ที่ได้มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้มีการเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจนทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ และมีการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไปโดยการร่วมเป็นคณะกรรมการหรือที่ปรึกษาตามความเหมาะสม

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่ได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน โดยการจัดการสอนเนื้อหาในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาเป็นส่วนใหญ่ สามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็นหลัก คือ 1) หลักสูตรบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ 2) การดูแลสุขภาพฟัน 3) การแก้ไขปัญหาโภชนาการในเด็กนักเรียน เช่น นำหนักเกิน ผอม และเตี้ย 4) การจัดการขยะในโรงเรียน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1) ประเด็นหลักสูตรบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ทางโรงเรียนได้นำเอาเรื่องหลักสูตรบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ มาใช้ในการสอนวิชาสุขศึกษา โดยที่ก่อนหน้านี้ทางโรงเรียนได้สอนตามคู่มือและแผนการสอนที่โรงเรียนจัดให้โดยไม่ได้เน้นการปฏิบัติและไม่มีการติดตามผลการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นเพียงการสอนแค่นั้นชั้นเรียนเท่านั้น แต่การสอนในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กนักเรียนมากขึ้นโดยได้ให้ความรู้และคำแนะนำการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ให้แก่เด็กนักเรียน และให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้อง เช่น ทางโรงเรียนได้ช่วยกันทำสบู่จากโรงเรียนสู่บ้านเพื่อให้นักเรียนใช้สำหรับการล้างมือ และให้นักเรียนได้ฝึกการล้างมือที่ถูกต้อง ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่มีสบู่สำหรับให้เด็กได้ใช้ล้างมือ ตลอดจนการแปรงฟันที่ถูกวิธี และเด็กนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ถูกต้อง และถูกสุขลักษณะทั้งที่บ้านและโรงเรียน การเจ็บป่วยและการเกิดปัญหาสุขภาพจะน้อยลงหากทุกคนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ซึ่งกองสุขศึกษาได้กำหนดว่าต้องเริ่มต้นปลูกฝังที่เด็กและเยาวชนให้มีการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพอย่างถูกต้องและปฏิบัติเป็นประจำ เพื่อให้เป็นสุขนิสัยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การละเลยในการปฏิบัติสุขบัญญัติข้อใดข้อหนึ่งหมายถึงเรามีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรืออันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งอาจจะเล็กน้อยหรือรุนแรง หรือเริ่มต้นด้วยการเจ็บป่วยเล็กน้อย แต่อาจนำหรือเป็นป่วงเกิดของโรคแทรกซ้อนที่มีอันตรายร้ายแรงตามมาในภายหลัง ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงต่ออันตรายและโรคภัยไข้เจ็บ เพื่อสุขภาพที่ดี เด็ก เยาวชน และประชาชน จึงควรปฏิบัติตามสุขบัญญัติทั้ง 10 ประการอย่างต่อเนื่อง จนเป็นสุขนิสัย การปลูกฝังและสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติในวัยเด็กและเยาวชน นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการที่สมวัย ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และมีการปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญที่สามารถจัดประสบการณ์ในการสร้างเสริมทักษะที่จำเป็น และจัดปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหรือการ

มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องได้อย่างสม่ำเสมอจนเป็นสุขนิสัย ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีสุขภาพที่ดี ทั้งนี้ ครู อาจารย์ ควรหมั่นปลูกฝังและสนับสนุนให้นักเรียน รวมทั้งประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดีและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นสุขนิสัยที่ดีที่สุดในที่สุด (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2552) และปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลของนักเรียนที่ไม่ดีสามารถแก้ไขโดยใช้วิธีการสอนสุขศึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจะสามารถทำให้เด็กนักเรียนได้รับความสนุกสนานจากการทำกิจกรรม และทำให้นักเรียนมีสุขวิทยาที่สะอาดขึ้น (สมจิต แดนสีแก้ว และคณะ, 2555)

2) ประเด็นการดูแลสุขภาพฟัน ทางโรงเรียนได้นำเอาเรื่องการดูแลสุขภาพฟัน โดยได้จัดทำแผนการสอนเรื่องฟันของเรา ในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ใช้สอนนักเรียนชั้น ป.1 - ป.6 เป็นแผนการสอนที่ยังไม่เคยจัดทำเป็นเนื้อหาที่ใช้สำหรับการสอนนักเรียนโดยตรง ซึ่งคุณครูที่รับผิดชอบได้วางแผนที่จะใช้สอนนักเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 และได้มีการขยายผลให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่องที่บ้านด้วย โดยทางโรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองของเด็กมาเข้าชั้นเรียนในวันที่มีการสอนเรื่องฟันของเราให้ผู้ปกครองได้รับความรู้และวิธีการปฏิบัติในการแปรงฟันที่ถูกต้อง และจะได้ดูแลให้เด็กนักเรียนแปรงฟันถูกวิธีที่บ้านอย่างต่อเนื่องด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ที่ดีที่โรงเรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของปัญหาโรคในช่องปากซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากในประชากรทุกวัย ธรรมชาติการเกิดโรคในช่องปากจะมีพัฒนาการไปตามช่วงวัย เริ่มจากปัญหาการเกิดโรคฟันผุในกลุ่มเด็ก เยาวชน จนไปสู่ปัญหาการสูญเสียฟันในวัยทำงานและผู้สูงอายุ ปัญหาโรคฟันผุจึงเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะในช่องปาก กลุ่มวัยเรียนและเยาวชนเป็นช่วงวัยที่เด็กส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษานับตั้งแต่เด็กอายุเพียง 3 ปี ที่มักจะเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเข้าเรียนต่อในชั้นอนุบาลของโรงเรียนจนไปสู่ระดับมัธยมศึกษาตามการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย เด็กเหล่านี้เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นนิสัยของเด็กโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาโรคฟันผุเป็นปัญหาที่พบมากในกลุ่มวัยนี้ ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตและเรียนรู้ของเด็ก การแปรงฟันที่ถูกวิธีนอกจากจะช่วยให้ปากและฟันสะอาดแล้ว ในระยะยาวจะทำให้เด็กไม่ป่วยง่าย มีร่างกายแข็งแรงอีกด้วย

3) ประเด็นการแก้ไขปัญหาโภชนาการในเด็กนักเรียน เช่น น้ำหนักเกิน ผอม และเตี้ย ทางโรงเรียนได้นำเอาการแก้ไขปัญหาโภชนาการในเด็ก เช่น น้ำหนักเกิน ผอม และเตี้ย มาจัดทำเป็นโครงการแก้ไขปัญหาโภชนาการของนักเรียนทั้งโรงเรียน และเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายั่งยืน ทางโรงเรียนสามารถจัดทำเมนูอาหารประจำวันที่มีประโยชน์ และเด็กนักเรียนสามารถทำรับประทานกันเองได้

หรือมีระบบการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชไว้รับประทานเองในโรงเรียน และจากการศึกษาของ สมจิต แดนสีแก้ว และคณะ (2555) ที่ได้ศึกษาถึงการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ไทย-ลาว พบว่า เด็กนักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีภาวะโภชนาการขาดสารอาหารจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 5.39 ซึ่งปัญหาโภชนาการเป็นปัญหาสำคัญที่ควรพิจารณาอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกวัย เนื่องจากอาหารเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อชีวิต ในการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติ ปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนส่งเสริมสุขภาพอนามัยของมนุษย์ให้แข็งแรงและสมบูรณ์ ร่างกายจำเป็นต้องได้รับอาหารประจำวัน ตลอดจนการบริโภคอาหารอย่างถูกหลักโภชนาการ จะทำให้อวัยวะเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมเป็นไปตามศักยภาพที่ควรจะเป็นและนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการศึกษา การศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาโดยที่คุณภาพของนักเรียนขึ้นอยู่กับภาวะโภชนาการ หากเด็กได้รับสารอาหารมากหรือน้อยเกินไปก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย

4) ประเด็นการจัดการขยะในโรงเรียน ทางโรงเรียนได้นำเอาการแก้ไขปัญหามาจัดการขยะในโรงเรียน การคัดแยกขยะ การจัดตั้งโครงการธนาคารขยะ มาจัดการเรียนการสอนร่วมด้วย และได้ดำเนินการมาเข้าร่วมกิจกรรมและนำมาใช้ในโรงเรียนและชุมชน ได้สื่อเรื่องการคัดแยกขยะภายในโรงเรียนและการกำจัดขยะที่ถูกวิธี รวมถึงมีการจัดเวรทำความสะอาดที่รับผิดชอบทุกวัน และหลังเลิกเรียน เพื่อส่งเสริมอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สำหรับประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ และการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน ในอดีตขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้เอง แต่ปัจจุบันขยะมูลฝอยเกิดจากสารสังเคราะห์ที่มีลักษณะเป็นวัสดุมีความทนทานสูง ย่อยสลายยาก และบางประเภทยังมีสารประกอบที่เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต และสามารถก่อเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จากการที่ประชากรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นมาก จากข้อมูลกรมควบคุมมลพิษในปี 2551 มีปริมาณขยะมูลฝอยทั้งสิ้น 41,532 ตันต่อวัน และจะมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) จากการดำเนินโครงการวิจัยกลุ่มต้นกล้าขนาดใหญ่ ที่วิจัยได้มีการสำรวจข้อมูลเรื่องชนิด ปริมาณ และการจัดเก็บขยะเบื้องต้นของโรงเรียนและชุมชน จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องการจัดการปัญหาขยะ ส่งเสริมให้เพื่อนนักเรียนในโรงเรียนร่วมคิดและร่วมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อการจัดการปัญหาขยะ จัดกิจกรรมนำขยะมาปรับใช้ใหม่โดยการประดิษฐ์เป็นชิ้นงานต่างๆ รวมถึงการจัดเวทีในการนำเสนอข้อมูลหาแนวทางการจัดการปัญหาขยะร่วมกันและร่วมปฏิบัติการเข้าสู่ชุมชนเพื่อรณรงค์ให้ชุมชนร่วมแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินกิจกรรมส่งผลให้

เกิดกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนที่มีความสนใจร่วมแก้ปัญหาเรื่องขยะในโรงเรียน โดยมีการดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมตามความสนใจและได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดการขยายสู่ชุมชนต่าง ๆ เช่น กลุ่มธนาคารขยะรีไซเคิล ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ให้เพื่อนในโรงเรียนมีการคัดแยกขยะเพื่อนำมาฝากขายที่ธนาคารและการให้ความรู้เรื่องของการคัดแยกขยะให้เพื่อนในโรงเรียน ขณะนี้มีกลุ่มเยาวชนจัดกิจกรรมเพื่อร่วมกันจัดการปัญหาขยะในโรงเรียนหลายกลุ่มขึ้น ในส่วนของโรงเรียนได้เห็นกลุ่มเยาวชนแกนนำพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นในหลายด้าน ทั้งการสื่อสาร การคิด การวางแผน การปฏิบัติการ ทำให้คณะครูในโรงเรียนให้การยอมรับและทางผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสนใจ ทำให้เกิดการบูรณาการเรื่องการจัดการขยะสู่การเรียนการสอนวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ พระพุทธศาสนา สังคม และกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนผ่านกิจกรรมชุมนุม ขณะนี้ทางโรงเรียนได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการ

สอน ให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มเยาวชนมากขึ้น โดยอาศัยฐานงานการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และมีการวางแผนการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา นอกจากนี้ ทางโรงเรียนยังได้มีการสนับสนุนกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจให้คิดออกแบบการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพิ่มเติมได้ โดยใช้ฐานความสนใจและความถนัดของแต่ละกลุ่ม ในส่วนของเยาวชนแกนนำได้มีการเปิดโอกาสให้สามารถออกมาร่วมเรียนรู้กับเพื่อนๆ เครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างต่อเนื่อง การดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียน จากกลุ่มเยาวชนกลุ่มเล็กๆ ขยายสู่กลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจเกิดเป็นชุมนุมต่างๆ กระทั่งพัฒนาเข้าสู่การเรียนการสอนของโรงเรียนในบางรายวิชาและต่อไปจะมีการขยายต่อไปเข้าสู่ชุมชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550)

แหล่งเงินทุน : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. 2551. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2551. อัมรินทร์การพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี. 2558. ข้อมูลเด็กที่มีปัญหาโภชนาการ. (เอกสารอัดสำเนา) กองสุขศึกษา, กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. 2552. แนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติในสถานศึกษา. โอวิทย์ (ประเทศไทย): กรุงเทพฯ.
เขียน วันทนีย์ตระกูล. ความสำคัญของจิตวิทยาต่อวิชาชีพรุ. ที่มา <http://www.lanna.mbu.ac.th/artilces /Psycho1.asp>. วันที่สืบค้น 14 ตุลาคม 2558.
คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. 2554. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.
บังอร กล้าสุวรรณ และคณะ. 2555. การสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนและอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น : กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น.
มินตรา สารรักษ์ และคณะ. 2557. สรุปผลโครงการบริการวิชาการ เรื่องการส่งเสริมภาวะโภชนาการและสุขอนามัยเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี. วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
สมจิต แดนสีแก้ว และคณะ. 2555. การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนในถิ่นทุรกันดารเขตชายแดนไทย-ลาว. วารสารสมาคมพยาบาล สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปีที่ 30 ฉบับที่ 1. มกราคม-มีนาคม 2555; หน้า 5-14.
สมเจตน์ ทองดำ จิราภรณ์ หลาบคำ และลักษณีย์ บุญขาว. 2558. การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 อุบลราชธานี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; 17(1), หน้า 36-49.
สมเสาวนุช จมูศรี. ม.ป.ป. การพัฒนาความสามารถนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษาโรงเรียนชนบท จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. การประชุมวิชาการมหาสารคาม ครั้งที่ 10. (เอกสารอัดสำเนา).
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2550. งานวิจัยการจัดการขยะ การเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุดของเยาวชนต้นกล้าหาใหญ่. ที่มา http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=330:2013-12-03-07-55-49&catid=63&Itemid=212. วันที่สืบค้น 20 มกราคม 2559.
อรพิน ภาคภูมิ และ กัญยรัตน์ สมบัติธีระ. 2554. การสำรวจสภาวะสุขภาพเด็กวัยเรียนในเขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12. วารสารศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น. กุมภาพันธ์ 2554; หน้า 37-48.
Dawson LM,el. 1997. The Health Promoting School: Policy, Programmes and Practice in Australia. Harcourt Brace & Company: NSW, Australia.